

The background of the cover features a low-angle shot of two flagpoles against a clear blue sky with some light clouds. The top flag is the Dutch national flag (red, white, and blue horizontal stripes). The bottom flag is blue with a yellow logo and the text 'Gemeente Uithoorn'.

Programmabegroting 2023

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5.2.1 Inleiding

In deze paragraaf kijken we naar de mate waarin de gemeente Uithoorn in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om de financiële gevolgen van risico's op te vangen.

Risicobeheersing is een instrument dat ingezet wordt om risico's te beperken zodat we in staat blijven om onze doelstellingen te realiseren. De gemeente beheerst risico's door risico's te inventariseren en beheersmaatregelen uit te voeren om de risico's te verkleinen. Twee keer per jaar worden de risico's geïnventariseerd. In deze paragraaf geven we de belangrijkste risico's weer.

Ook bevat deze paragraaf een aantal kengetallen voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Omdat alle gemeenten deze kengetallen gebruiken, kan de gemeente vergeleken worden met andere gemeenten. Zo is te zien hoe solide de financiële positie van Uithoorn is ten opzichte van andere gemeenten. In deze paragraaf worden de voorgeschreven indicatoren benoemd en toegelicht. De gemeenteraad heeft normen vastgesteld voor de indicatoren Dit geeft een indicatie van de financiële gezondheid van de gemeente.

In deze paragraaf gaan we in op de volgende aspecten:

- Financiële positie in kengetallen.
- Bestaand beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- Risicoprofiel en bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit.
- Beschikbare weerstandscapaciteit.
- Conclusie weerstandsvermogen: In hoeverre kunnen de risico's worden opgevangen?

5.2.2 Financiële positie

Financiële positie in kengetallen

Onderstaande kengetallen moeten verplicht in de begroting worden opgenomen. Deze getallen kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Het geeft inzicht in de financiële ruimte waarover de gemeente al dan niet beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen opvangen, de financiële weer- en wendbaarheid. De raad heeft normen vastgesteld voor de kengetallen en daarmee richting gegeven aan het financieel gezond beleid.

Kengetallen	R2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026	Norm
Netto schuldquote	39%	67%	65%	71%	73%	76%	< 110%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	37%	67%	65%	71%	73%	76%	< 110%
Solvabiliteitsratio	52%	48%	48%	44%	43%	42%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	5%	-5%	0%	2%	3%	-4%	> 0%
Grondexploitatie	-1%	3%	0%	0%	0%	0%	-
Belastingcapaciteit*	106%	107%	109%	109%	109%	109%	-

2022 op basis van de vastgestelde primitieve begroting 2022 exclusief maatregelen

Hierna wordt per kengetal weergegeven welke verhouding wordt uitgedrukt en wordt een beoordeling van de kengetallen gegeven.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De schuldquote is de verhouding tussen schulden en jaarlijkse inkomsten. Een hogere schuld geeft een hogere netto schuldquote. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Het laat zien welk deel van het gemeentebezit is afbetaald en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten van de gemeente. Bij afloop van de grondexploitaties wordt de schuld lager. Overigens is de grondexploitatie van Green Park Aalsmeer Gebiedsontwikkeling B.V. (GPA) buiten beschouwing gelaten. Uithoorn bezit 50% van de aandelen en staat garant voor een bedrag van € 50 miljoen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende-zaakbelastingen (OZB). Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de

totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

Deze indicator vergelijkt de woonlasten van een gemiddelde woning in de gemeente Uithoorn met de landelijk gemiddelde woonlasten. De woonlasten bestaan uit OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen door de woonlasten te verhogen. Uithoorn heeft als uitgangspunt om de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend door te berekenen.

5.2.3 Weerstandsvermogen

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Binnen de gemeente worden de risico's nauwlettend gemonitord. Per afdeling worden de risico's en de ontwikkelingen daarbinnen bewaakt. De ontwikkelingen omtrent risico's worden centraal bijgehouden en bij besluitvorming vormt risicomangement een vast onderdeel. Het beleid is erop gericht om risico's waar mogelijk te vermijden of anders maatregelen te treffen om risico's te verkleinen of af te dekken. Bijvoorbeeld door verzekeringen. Voor risico's die niet afgedekt zijn moet de gemeente een weerstandsvermogen hebben.

Risicoprofiel en bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit

Minimaal tweemaal per jaar wordt er op basis van de geïnventariseerde risico's een risicoprofiel samengesteld. Op basis van kansberekening is het risicoprofiel bepaald op € 10,7 miljoen.

De geïnventariseerde risico's zijn in onderstaande risicokaart weergegeven, waarbij het gevolg in geld is afgezet tegen de kans dat het risico zich voordoet. Het betreft de inventarisatie van concrete en specifieke risico's, na het treffen van beheersmaatregelen.

Klasse					
> 500.000	0	5	3	2	0
250.000 - 500.000	1	2	5	0	0
100.000 - 250.000	4	4	7	0	2
25.000 - 100.000	5	17	8	0	2
0 - 25.000	20	2	11	1	6
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Uitgangspunt is dat het risicoprofiel afgedekt moet zijn door de weerstandscapaciteit. Bovendien moeten grote risico's dubbel worden afgedekt (ratio 2). In de huidige situatie is de ratio 2 van toepassing op de risico's van GPA en het sociaal domein.

De geïnventariseerde risico's vermenigvuldigt met de ratio is de benodigde weerstandscapaciteit, Deze is bepaald op € 16,9 miljoen. Overeenkomstig de beleidsuitgangspunten van de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing moet het risicoprofiel vermenigvuldigt met de ratio volledig worden afgedekt met reserves.

5.2.4 Risico's

Belangrijkste risico's

Op basis van kansberekening is het gewicht van de diverse risico's weergegeven in onderstaande tabel.

Risico	Ratio	Gewicht
Green Park Aalsmeer (GPA)	2	47%
Bouwgrondexploitaties (BGE)	1	5%
Sociaal domein	2	12%
Overige risico's	1	36%

Hierna volgt een toelichting op hoofdlijnen van de belangrijkste risico's van de gemeente.

Green Park Aalsmeer (GPA)

Een belangrijk risico van de gemeente Uithoorn is een toename van het tekort op de exploitatie van GPA. Gemeente Uithoorn en gemeente Aalsmeer participeren beiden voor 50% in GPA. Beide gemeenten staan voor 50% garant voor een bedrag van maximaal € 100 miljoen voor GPA. GPA is in 2004 opgericht om een bedrijventerrein te realiseren aan de omgelegde N201. Ook was het de bedoeling om de gemeentelijke bijdrage aan de omlegging van de N201 te betalen met het financiële resultaat van de grondexploitatie. Bij een tekort op de grondexploitatie wordt de gemeente uit hoofde van de garantstelling aangesproken voor dit verlies. De afloop van het project laat zich lastig voorspellen. Er is een kans dat de grondexploitatie van GPA met een tekort eindigt, maar ook een winst is nog steeds mogelijk. Gezien de doorlooptijd en de omvang van het project is het risicoprofiel in deze begroting niet gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2021.

Sociaal domein

Bij het sociaal domein zijn in de afgelopen jaren ingezet op verbeteringen die de grip versterken. Met name de kosten voor jeugdzorg blijken moeilijk voorspelbaar. Er blijven grote onzekerheden over de omvang uitgaven en de inkomsten. Op de lange termijn kan de vergrijzing effect hebben op de Wmo-voorzieningen.

Overige risico's

De overige risico's bestaan uit ongeveer 80 onderwerpen. De belangrijkste hiervan zijn het gemeentefonds en het risico dat gemeentelijke applicaties worden gehackt. Ook wordt nog rekening gehouden met corona. Verder komt onder andere aan de orde nieuwe wetgeving (onder andere de Omgevingswet), risico's binnen verbonden partijen (omgevingsdienst, veiligheidsregio, GGD), schadeclaims, ICT/digitalisering en personeel (wachtgeld, arbo, arbeidsmarkt). Op een aantal van deze risico's heeft de gemeente geen invloed. Maar voor het merendeel van de risico's zijn beheersmaatregelen benoemd.

5.2.5 Weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft een indicatie voor de mogelijkheden om toekomstige niet begrote financiële tegenvallers op te vangen. Dit kan worden gezien als een noodzakelijke buffer om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. De opbouw hiervan bestaat uit onderdelen vanuit de exploitatie (baten en lasten) en vanuit het vermogen (de reserves). Hieronder geven we een inschatting van deze capaciteit.

Reserves

- Algemene reserves
- Stille reserves

Exploitatie

- Onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit

Algemene reserves

Algemene reserves betreft het eigen vermogensbestanddeel waar door de raad nog geen bestemming aan is gegeven.

Stille reserves

Stille reserves vormen een onderdeel van de incidentele weerstandscapaciteit voor het waardeverschil tussen actuele marktwaarde en de boekwaarde, zoals weergegeven in de laatst vastgestelde jaarrekening. Stille reserves worden meegenomen in de weerstandscapaciteit als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd, bijvoorbeeld door een officiële taxatie.

Onvoorzien

De post onvoorzien is een verplichte raming die in de begroting wordt opgenomen.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra ruimte die de gemeente heeft om, met inachtneming van de wetgeving, maximale ¹inkomsten te genereren uit de gemeentelijke heffingen. Bij de gemeente Uithoorn bestaat deze ruimte voornamelijk uit de onroerendezaakbelastingen (OZB). De gemeenteraad is vrij de belastingtarieven te verhogen. Om te beoordelen of er onbenutte belastingcapaciteit is worden onze eigen OZB-tarieven vergeleken met het redelijk peil van de OZB in het kader van artikel 12 Financiële verhoudingswet (de artikel 12-norm). De door het Rijk vastgestelde artikel 12-norm is hoger dan het OZB-tarief van Uithoorn. De onbenutte belastingcapaciteit is € 2,4 miljoen.

De risicoreserves moeten een weerstandscapaciteit bevatten van € 16,9 miljoen. De Algemene risicoreserve bedraagt per 1-1-2023 € 41 miljoen. Samen met de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit is dit ruim op het vereiste niveau.

¹ Met inachtneming van de wetgeving

5.2.6 Conclusie weerstandsvermogen

Beoordeling weerstandscapaciteit	
Benodigd weerstandsvermogen	10,7 miljoen
Benodigde reserve bij ratio 2 (grote risico's) en 1 (overige risico's):	16,9 miljoen
Stand Algemene risicoreserve per 1-1-2023	40,7 miljoen
Stand Stille reserves per 1-1-2023	0
Stand onvoorzien per 1-1-2023	8.000
Onbenutte belastingcapaciteit	2.4 miljoen
Overschot weerstandsvermogen	28.1 miljoen
Gemiddelde ratio weerstandsvermogen	4,0
<i>Integrale beoordeling van alle risico's:</i>	1-9-2022

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risicoprofiel (€ 10,7 miljoen) af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Hieruit volgt een ratio die de mate van weerstandsvermogen van de gemeente aangeeft. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat in deze berekening uit de stand van de Algemene risicoreserve (€ 40,7 miljoen), onvoorzien (€ 8.000) en de onbenutte belastingcapaciteit (€ 2,4 miljoen). De ratio komt uit op 4,0. In zijn algemeenheid wordt dit beoordeeld als ruim voldoende weerstandsvermogen. Dat wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is om de (financiële) gevolgen van de geïventariseerde risico's op te vangen.